

- справ, пов'язаних з державною таємницею;
- справ у спорах, що виникають із сімейних правовідносин, крім справ у спорах, що виникають із шлюбних контрактів (договорів);
- справ про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом;
- справ, однією із сторін в яких є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ним владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, державна установа чи організація, казенне підприємство;
- справ у спорах щодо нерухомого майна, включаючи земельні ділянки;
- справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення;
- справ у спорах, що виникають з трудових відносин;
- справ, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, пов'язаних із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цих товариств;
- інших справ, які відповідно до закону підлягають вирішенню виключно судами загальної юрисдикції або Конституційним Судом України;
- справ, коли хоча б одна із сторін спору є нерезидентом України;
- справ, за результатами розгляду яких виконання рішення третейського суду потребуватиме вчинення відповідних дій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими чи службовими особами та іншими суб'єктами під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

**ЯК ПРАВИЛО РІШЕННЯ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДУ
Є ОСТАТОЧНИМ І НЕ ПІДЛЯГАЄ ОСКАРЖЕННЮ.**

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

Портал Судова влада України
Державна судова адміністрація
України

www.court.gov.ua

Верховний суд України

www.scourt.gov.ua

Міністерство юстиції України

www.minjust.gov.ua

Асоціація юридичних клінік
України

www.legalclinics.org.ua

Правовий простір

www.pravo.prostir.ua

Законодавство України

www.rada.gov.ua

Єдиний державний реєстр
судових рішень

www.reyestr.court.gov.ua

Проект USAID «Україна:

верховенство права»

www.ukrainerol.org.ua

Пам'ятайте, перед вчиненням будь-яких
значущих юридичних дій варто отримати
консультацію юриста.

Брошури, буклети та відеоролики про судову систему
України підготовлені та видані за підтримки Проекту USAID
«Україна: верховенство права» у співпраці з Радою суддів
України та Державною судовою адміністрацією України.

ЧИ МОЖЛИВО ЗАЛАГОДИТИ СПІР БЕЗ СУДУ?

За українським законодавством Ви маєте право передати спір до суду одразу після його виникнення, не звертаючись до опонентів, державних органів. Однак судовий процес – не завжди найефективніший спосіб вирішення суперечки.

СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРУ

Судовий розгляд

Переговори

Звернення до органу влади

Медіація

Комісія по трудових спорах

Третейський суд

БІЛЬШІСТЬ СПОРІВ МОЖНА ВИРІШИТИ БЕЗ СУДУ

Нанесення шкоди сусідами (наприклад, затоплення), придбання неякісних товарів чи отримання неякісних послуг, несвоєчасна виплата заробітної плати, неправильне нарахування пенсії, розподіл спадщини чи майна – це все приклади конфліктів, які можна вирішити без судового втручання.

Перед тим, як приймати рішення про негайне вирішення спору в суді, зважте:

- судовий процес на практиці - це завжди тривалий час - від 3 до 12 місяців. Судове рішення місцевого суду може бути оскаржене стороною, яка програла, а це ще 5-7 місяців і більше. Інколи судові спори тривають 2-3 роки;
- судові витрати – це гроші. Ви маєте заплатити державне мито та збір за інформаційно-технічне забезпечення (в залежності від справи), отримати правову допомогу тощо;
- психічні навантаження, стреси від судових засідань;
- ризик програти. Звертайтеся до суду лише тоді, коли переконані у своїй правоті.

ЯКІ Є СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ БЕЗ СУДУ?

1. ПЕРЕГОВОРИ

Переговори – це добровільне спілкування з особою, з якою у Вас є спір. Метою переговорів є досягнення рішення, яке буде вигідне Вам або з яким погодяться обидва учасники спору (компроміс). Щоб вигідно провести переговори і домогтися поступок:

- Спробуйте поспілкуватися усно. Якщо при усному спілкуванні Ви досягли згоди, то відразу виконайте домовлене (замініть товар на інший чи отримайте заробітну плату). Якщо усне спілкування не дає результатів – спілкуйтеся письмово через офіційне листування.
- Вивчіть свої права! Знаючи свої права щодо предмету спору, Ви маєте більше шансів переконати опонента у своїй правоті. Найпростіший спосіб знайти необхідне законодавство - на сайті Верховної Ради України www.rada.gov.ua.
- Скористайтеся допомогою правника. Якщо самостійно розібратися в суті питання Ви не можете, краще звернутися за допомогою до юриста. Якщо Ви не маєте можливості найняти юриста, зверніться до безкоштовної юридичної консультації. Знайти найближчу до Вас консультацію можна на сайті юридичних клінік www.legalclinics.org.ua.

2. ЗВЕРНЕННЯ ДО ОРГАНУ ВЛАДИ

Спробувати вирішити спір можна через органи влади чи місцевого самоврядування. Вони мають владні повноваження і важелі впливу на певні питання.

Якщо Ви не знаєте, до якого саме органу звернутися, зателефонуйте до громадської приймальної Вашої міської чи сільської ради та попросіть проконсультувати.

До органу влади потрібно звернутися із письмовим зверненням, в якому пояснити суть спору та Ваші вимоги щодо його вирішення. Орган влади має надати Вам відповідь протягом місяця.

3. КОМІСІЯ ПО ТРУДОВИХ СПОРАХ

Якщо Ви працюєте на підприємстві з штатом більше 15 осіб, на ньому може бути утворена комісія по трудових спорах. Не менше половини складу комісії є працівники.

Комісією не можуть розглядатися спори щодо:

- відмови у прийнятті на роботу у випадках, якщо роботодавець відповідно до законодавства зобов'язаний укласти трудовий договір;
- незаконного звільнення з роботи та пов'язаних з цим дій (невиплата зарплати під час вимушеного прогулу, неправильне зазначення дати та підстави звільнення);
- застосування законодавства про працю на підставі спільного рішення роботодавця і профспілки.

Щоб комісія розглянула спір, потрібно подати заяву протягом трьох місяців, з того моменту як Ви дізналися про порушення Ваших прав. Щодо невиплати заробітної плати, можна звернутися в будь-який момент.

Комісія повинна розглянути спір протягом 10 днів. Ви повинні бути повідомлені про час розгляду, щоб бути особисто присутніми. За результатами розгляду комісія приймає рішення. У разі незгоди його можна оскаржувати до суду.

4. МЕДІАЦІЯ

Медіація - самостійне врегулювання спору сторонами за участю незалежного посередника (медіатора).

Медіатор – незацікавлена особа, головний інтерес якої – допомогти Вам і Вашому опоненту знайти спільне рішення спору.

Медіатор:

- визначається за спільною згодою осіб, які сперечаються;
- налагоджує спокійну комунікацію, роз'яснює різні варіанти вирішення спору;
- не має права нав'язувати сторонам певне рішення, він може лише висувати пропозиції;
- не приймає рішення у спорі – спір врегулюють самі сторони;
- фіксує умови примирення, якщо його було досягнуто.

ДЕ ЗНАЙТИ МЕДІАТОРА?

- Громадські організації (зазвичай їх послуги є безкоштовними).
- Медіатори, роботу яких потрібно оплачувати.

Знайти контактну інформацію медіаторів у своєму регіоні можна на цьому веб-сайті www.ukrmediation.com.ua

Результатом успішної медіації є примирення сторін та укладення договору, яким вирішується спір. Якщо обидва учасники спору не дійшли до компромісу, то медіатор також їх не може ні до чого примусити.

Інтернет ресурси про медіацію:

„Відновне правосуддя” www.rj.org.ua

„Практика вирішення конфліктів” www.commonground.org.ua

5. ТРЕТЕЙСЬКИЙ СУД

Третейський суд – недержавний незалежний орган, який самостійно обирають особи, між якими виник спір. Перелік третейських судів є на сайті Міністерства юстиції України – www.minjust.gov.ua

Щоб подати справу до третейського суду потрібно укласти третейську угоду. До третейського суду подається позов, так само як і до звичайного суду.

Третейські суди можуть розглядати будь-які справи, що виникають із цивільних та господарських правовідносин, за винятком:

- справ у спорах про визнання недійсними нормативно-правових актів;
- справ у спорах, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;